

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Gymnázium, Brno, Slovanské náměstí 7
Šablona:	III/2 - Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Název projektu:	Inovace výuky na GSN prostřednictvím ICT
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0940
Autor:	Mgr. Adam Rychtecký
Tematická oblast:	Člověk ve společnosti – sociologie
Název DUMu:	Tvorba dotazníku
Kód:	VY_32_INOVACE_NS.2.20
Datum:	20. 9. 2013
Cílová skupina:	Žáci středních škol
Klíčová slova:	Dotazník, validita, reliabilita, otázky přímé, otázky nepřímé, funkce otázky, forma otázky.
Anotace:	Zápisový list – základní podklad pro tvorbu zápisků studentů při výuce podmínek pro tvorbu dotazníku. Obsahuje podmínky pro tvorbu otázek, jejich členění, funkce a možnosti. Navázat lze praktickým pokusem vytvořit si aspoň část dotazníku, ovšem při dodržení první třetiny postupu u kvantitativního výzkumu dle předešlého DUMu: VY_32_INOVACE_NS.2.19.

TVORBA DOTAZNÍKU

- Tvorba otázek nastupuje **až po** procesu vedoucímu k výběru indikátorů, bez nich nejde o výzkum, ale o nesmysl
- Musím si ujasnit, zda to, co chci sledovat, vůbec mohu sledovat pomocí otázek a odpovědí, teprve pak zkouším vytvořit otázky, které se „oklikou“ ptají na to, co mě zajímá.

Otázky na zamýšlené otázky

- nezbytnost dané otázky** (opravdu ji potřebuji?)
Př.: Otázka „Jak ovlivní zvýšení ceny benzínu váš rozpočet?“ není ideální, pokud respondent nemá auto.
- validita** (ověřit, zda v otázce je)
- reliabilita** (ověřit, zda v otázce je)
- má respondent danou informaci?** (může mi odpovědět? Ví to?)
Př.: Máte rádi mléko a mléčné výrobky?
- ptáme se na jednu věc?** (není tam více otázek vedoucích ke zmatení?)
Př.: „Myslíte si, tak jako pan prezident, že...“; „Je všeobecně známo, že...“
- nejsme sugestivní?** (nevnucujeme nějakou odpověď?)
Př.: Kolik je vám let? 10 – 14, 14 – 18, 19 – 25, 27 a víc
- jsou nabízené odpovědi vyčerpávající?** (pokrýváme celou škálu možných odpovědí?)
Př.: Máte rádi zvířata? Ano x Ne
- je nezbytná nějaká otevřená otázka?** (otevřená = bez nabídnutých odpovědí; takové otázky se obtížně zpracovávají)
- není odpověď příliš obecná?** (dozvíme se něco?)
Př.: Jak spíte? Velmi dobře, dobře, nic moc, velmi špatně
- mají odpovědi stejnou váhu?** (nechybí nějaký stupeň?)
Př.: Kdy kouříte marihuanu? Jaké zabezpečovací zařízení máte nejraději?
- není otázka nepříjemná nebo ohrožující?**
Př.: Kdy kouříte marihuanu? Jaké zabezpečovací zařízení máte nejraději?

Typy a formy otázek

1. Základní dělení

- a. **PŘÍMÉ** – ptají se na konkrétní věc, není v nich jiný skrytý význam (muž/žena; věk; vzdělání; vdána/ženatý)
- b. **NEPŘÍMÉ** – indikátory; ptají se na něco oklikou (aby člověk nevěděl, na co doopravdy odpovídá)

2. Dělení podle funkce

- a. **úvodní** („o ničem“, navozují k tématu, nezpracovávají se)
- b. **filtrační** (zjišťujeme něco, co dělí lidi do skupin: Máte sourozence: Ano-pokračujte, Ne-přeskočte na otázku 12)
- c. **osvěžující** (*ptákovina* na odreagování, respektive speciální forma otázky – místo písemných odpovědi jiná varianta, např. pomocí obrázků)
- d. **kontrolní** (ptáme se na věc, na kterou jsme se již ptali, jiným způsobem abychom zjistili, zda nám respondent nelhal)

3. Dělení podle formy

- a. **uzavřené** (nabízí všechny možnosti, respondent vybírá)
- b. **otevřené** (respondent píše sám)
- c. **polouzavřené/polootevřené** (respondent může doplnit vlastní variantu odpovědi)

4. Speciální otázky

- a. **sémantický diferenciál**

5. Nepřímé otázky – zvláštní varianty

- a. **projekční** – neptáme se na názor respondenta, ale na názor *někoho jiného* (a tím zjistíme názor respondenta)

i. test nedokončených vět

Př.: *Romové jsou špatní protože:*

- a) společnost si to myslí
- b) jsou takoví od přírody
- c) baví je to

ii. forma ilustrace

Př.: *Na obrázku postavička A říká něco, B něco jiného... – kdo má pravdu?*

- a) postavička A
- b) postavička B
- c) obě postavičky
- d) ani jedna z nich

iii. anekdotické otázky

Př.: *„... .. vtip ...“ – odpovídá realitě?*

- a) ano, úplně
- b) celkem ano
- c) spíše ne
- d) rozhodně ne

- b. **škála otázek** – většinou příbuzné otázky (či odpovědi) na jedno téma, ke každé z nich zaznamenáváme, jak moc nám vyhovuje

Př.: *Obodujte jako ve škole (1 – plně souhlasím, 5 – vůbec nesouhlasím)*

Moje tchýně by měla ... ..

<i>... umět dobře vařit</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>... starat se o vnoučata</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>... být ochotna nás finančně podpořit</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>... nejezdit k nám na návštěvy</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>... mlčet, není-li tázána</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>

Literatura

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1998, 374 s. ISBN 80-718-4141-2.

PETRUSEK, Miloslav. *Teorie a metoda v moderní sociologii*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, 1993, 204 p. ISBN 80-706-6799-0.

Soukromé studijní materiály.

Materiál je určen pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.